

El nord i les il·luminacions irlandeses...

Després de Borrell, Restany. Sembla com si aquest nord que dibuixa Catalunya portés en ell mateix una doble extensió. Una de física, l'Estat francès únic capaç d'oferir la possibilitat d'una carrera, i que també garanteix la realització d'empreses i projectes culturals de gran envergadura. Una altra com un mirall imaginari, aquella Irlanda que es creua en els destins i les obres tant de Borrell com de Restany. Hi troben el reflex perfecte de l'exili i l'impossible retorn. Un joc de mirades complex, però també significant. Des de *Mirmanda* ho veiem així, posar en relleu figures tutelars d'aquest nord porta a evocar l'allunyament físic del territori i, a la vegada, un retorn afectiu cap a la terra natal, una "retrobada", un "rencontre" que es tradueix sovint en actes simbòlics: donació de Borrell d'una part dels seus escrits a la Biblioteca Municipal de Ceret i al fons del Centre de Documentació i d'Animació de la Cultura Catalana (CeDACC) de Perpinyà; Restany, del seu cantó, llega les seves publicacions i una selecció de les obres de la seva col·lecció al Museu d'Art Modern de Ceret (MAMC). Un retorn simbòlic, potser per corregir un exili necessari. París segueix sent el centre neuràlgic de l'acció d'aquests dos exiliats... Un allunyament de la terra d'origen que forçosament provoca i intensifica la recerca *identitària*, ja que inicia un procés de reconeixement i de projeccions a la vegada individual i col·lectiu. Una dualitat central i un diàleg

portador de conscienciació, però també *motor* per a la creació dirigida sempre per a l'altre, el públic o el compatrici; per formar de nou aquest “nos-altres”.

El desmembrament del sòl natal i, doncs, d'un mateix, obre una doble ferida, viscuda primer com una traïció abans que no esdevingui i s'imposi el sentiment de culpa. L'exiliat ja no es refereix a ell mateix, sinó que esdevé portador d'un col·lectiu pel qual és una peça indispensable. A partir de llavors parla “en el nom de...” o “a favor de...”. Aquesta lògica de (re)arrelament per/en un altre lloc, representa evidentment una crida a la memòria, al paradís perdut, però, sobretot, permet la constitució d'un mite territorial que esdevindrà veritable així com la realitat d'un projecte. Aquest mite, visió carnal i espiritual, atorga la força i la mirada des de la distància necessàries per tal d'emprendre una reapropiació, a la vegada individual —aquella de l'actor que actua— i col·lectiva, aquella que passa per allò utòpic i, per tant, *in fine*, per allò ideològic. De la mateixa dificultat de la distància, de la llunyania —interior i física—, neix una nova ideologia mítica que dóna pas, en primer lloc, a una voluntat de ruptura amb la replicació dels models i a un terratrèmol de les escales de valors i de fronteres, per acabar amb una reformulació identitària pertinent. Fa entrar el país no pas en el dogma de la nació que desitja esdevenir un Estat-nació —ja que cal inventar un nou model que va més enllà de les fronteres, lloc de la ferida inicial i, doncs, bloqueig per superar d'una vegada—, sinó més aviat en un camí de noves apropiacions de la lògica de les civilitzacions. I és aquí, en aquest indret mateix, on es retroben en el seu imaginari, en un imaginari comú —tant real com abstracte—, Catalunya i Irlanda, els Borrell o Restany amb els seus exilis i el seu país d'origen. És una projecció que es fa en el dolor del trencament, així com en els exilis polítics o econòmics, i més encara en el cas de la Catalunya del nord. Tant Borrell com Restany no haurien pogut realitzar-se, donar sentit als seus projectes, en la seva mateixa terra, ja que aquesta no disposava llavors dels instruments per posar en relleu les seves dimensions humanes i intel·lectuals tan excepcionals; i en aquesta lògica de l'impossible retorn, similar a aquella que va dominar els expatriats irlandesos d'Amèrica, es llegeix i es viu una doble insularitat, “fent perdre el nord”, mai més ben dit, però generant vides i situacions excepcionals...

Entre l'art i la terra, els territoris de l'Art

Territoris de l'art per donar espai a una d'aquestes veus. Des de l'exili, des de la distància, però sobretot des de dins, des de la qualitat de la professió i el coneixement, des de la voluntat de la creació de l'obra, però també de l'artista i dels seus espais, la projecció col·lectiva esdevingué per a Restany una raó de ser. *Pour en finir avec...* la lògica d'exili, i la d'autoodi... la figura de Restany, així com totes les altres lògiques que giren al voltant de la cultura, la política, l'art o la ploma —per expressar-ho de manera suaument simbòlica—,

és el navegant que emergeix en el segle per a definir el que han estat aquestes lògiques. Per acabar amb les adscripcions administratives, una lògica que l'art, pel seu gust mateix, no sembla resseguir en aparença; massa en la realitat. Si més no, l'art i la cultura no tenen fronteres i traspuen identitat. Una reafirmació d'identitat que no té fronteres. S'obre aquest número, aquest espai a la vegada imaginari, literari i del qual el cos real serà per sempre utopia, l'espai que vol acompanyar, *Mirmanda*.

Perpinyà - Figueres - *algun indret de la Catalunya del nord*, 31 de desembre de 2007